

Professor Peter Sandø vil fire gange årligt i DVT sætte fokus på etiske og dyrevelfærdsmæssige udfordringer med relation til hold og brug af dyr og/eller dyrlægegerning. Med sin skarpe pen og dybe indsigt undersøger han, ofte som her i samarbejde med en kollega, de etiske dilemmaer og uenigheder og tilhørende faglige spørgsmål med relevans for vores arbejde som dyrlæger. Hver klumme følges af en **refleksionsboks** med spørgsmål til, hvordan vi som faggruppe kan bidrage til løsninger.

VIL RACEHUNDE, SOM VI KENDER DEM I DAG, SNART VÆRE LEVN FRA FORTIDEN?

Det er historiens ironi, at racehundeavl, der i 1800-tallet startede som en bevægelse for at sikre sund hundeavl, har ført til så alvorlige problemer for nogle hunderacers sundhed og velfærd, at politikerne nu vil gribe ind med ny lovgivning. Artiklen undersøger årsagerne og peger på en vej frem, hvor fokus skifter fra ekstremt udseende til sunde og harmoniske hunde.

PETER SANDØ

Hunden blev historiens første husdyr, da den for mindst 15.000 år siden udviklede sig fra noget, der mindede om nutidens grå ulv. Får, geder, tamsvin og tamkvæg kom først til mindst 5.000 år senere. Hunden udviser desuden en større diversitet i størrelse, fysisk fremtræden og adfærd end nogen anden husdyrart. Tænk bare på størrelsesforskellen mellem en chihuahua og en grand danois eller på de helt forskellige brugsegenskaber, vi finder hos fx stående jagthunde og hyrdehunde.

I næsten 10.000 år – fra jægerstenalderen til ca. 4.000 år før vor tidsregning – var området, hvor Danmark ligger i dag, befolket af jægere og samlere, som med hjælp fra deres hunde jagede elge og urokser. Hundene var relativt store og kraftige allround jagt- og vagthunde.

Senere blev jægerne fortrængt af mennesker, der dyrkede jorden og holdt kvæg og får. Agerbrugerne medbragte en anden type hunde end dem, der allerede levede her. Hundeskletter fra bondestenalderen og bronzevalderen viser, at det var lettere hyrdehundetyper.

I den sidste del af oldtiden, jernalderen og vikingetiden, dukker nye hundetyper op, som afspejler nye måder at leve på. I den periode finder man både mastiff- og rottweileragtige hunde, der sandsynligvis har været brugt i krig. Man finder også små skødehunde, måske hjembragt fra rejser og brugt som selskabshunde hos høvdinge og rigmænd.

Racehunden stammer fra Viktoriatidens England

De racehunde, vi kender i dag, har deres udspring i hundetyper, der for en dels vedkommende går helt tilbage til oldtiden, men racehunden er af meget nyere dato. Den

opstod i Viktoriatidens England fra midten af 1800-tallet, hvor hundeavl blev kombineret med afholdelse af hundeudstillinger. Hundene blev bedømt ud fra racestandarder, der beskrev, hvordan den ideelle hund af hver race skulle se ud, og rammerne var ofte ret snævre i forhold til tilladte farver, størrelser m.m. Dertil kom indførelsen af stambøger, hvor man over generationer kunne følge, hvor den enkelte hund stammede fra. Herefter var det kun afkom af hunde, som allerede havde en stambog, der talte som rigtige racehunde. For at kontrollere, at alt gik rigtigt for sig, etablerede man racehundeklubber, der i England blev samlet under én national kennelklub, *The Kennel Club*.

Medlemmerne af den engelske overklasse, som satte udviklingen i gang for godt 150 år siden, mente, at målrettet racehundeavl var et nødvendigt middel til at fastholde sunde hunde fra »blodlinjer« af høj kvalitet. De så deres hunde som modsætninger til de mere »degenererede« bastardhunde, der florerede i samfundets underklasse. Interessen for hundeavl var ikke et enkeltstående fænomen, men et led i tidens generelle optagethed af raceforbedring, eugenik, som også gjaldt for mennesker.

Denne engelske måde at organisere hundeavlen på spredte sig hurtigt til store del af verden. Dansk Kennel Klub (DKK) blev således etableret i 1897 cirka samtidig med kennelklubberne i de øvrige nordiske lande. Indenfor den internationale racehundeavl er hver hunderace forbundet med et bestemt land – typisk der, hvor hunden formodes at stamme fra – og dette land er bl.a. ansvarlig for at udforme racestandarder. Danmark er fx ansvarlig for racer som gammel dansk hønsehund, dansk spids og broholmer.

En kortere udgave af denne artikel har været trykt som kronik i Politiken.

I starten var det kun adelens »finere« hundetyper som spaniels, settere og pointere, der blev indrullet i den organiserede avl; men med tiden blev racehundeeavl hvermandseje. Alle hundetyper, herunder almindelige menneskers terriere eller »rottehunde«, blev til hundera- cer. Med tiden blev mange af racerne delt op på baggrund af størrelse, pelstype osv., og i dag findes der mere end 400 hundera- cer på verdensplan.

Racehundenes storhed og fald

Racehunde med stambog kom til at dominere hundepopulationen i vores del af verden. I Danmark, hvor vi via obligatorisk mærkning og registrering af alle hunde i Dansk Hunderegister har haft tal på hundene siden 1994, kan vi se, at knap 60 % af hvalpene midt i 90'erne var racehunde med stambog.

Det er skæbnens ironi, at den racehundeeavl, som blev skabt for at sikre hundenes sundhed, blandt nogle racer har ført til store sundhedsproblemer. Siden 1960'erne har man inden for forskningen gradvist afdækket to typer af sundhedsproblemer, som skyldes den måde, racehundeeavlen har været drevet på. For det første har den relativt høje grad af indavl ført til en ophobning af arvelige sygdomme. For det andet har avlen i retning af nogle racers stadigt mere ekstreme fysiske træk ført til problemer.

Indavl opstår, når de individer, der bruges i avl, er tæt beslægtede. Opdrætterne, der naturligvis gerne ville vinde præmier på udstillingerne, forsøgte i racehundeeavlens »barndom« at gøre hundene så ensartede og tæt på standarden som muligt ved at avle på hunde med det ønskede udseende, der var i familie med hinanden. Graden af indavl blev yderligere forøget af, at de samme højt præmierede hanhunde blev brugt igen og igen. Indavl forårsager ikke i sig selv arvelige sygdomme, men øger risikoen for, at skadelige mutationer, som allerede er til stede, dukker op til overfladen. Mange arvelige sygdomme opstår nemlig først, når et individ modtager de samme skadelige mutationer fra begge forældre, så risikoen er større, hvis forældrene er beslægtede.

Indavl og begrænset genetisk variation har resulteret i høj forekomst af sygdomme blandt flere hundera- cer. Cavalier king charles spaniels har fx øget forekomst af hjerteproblemer, og en del berner sennen dør tidligt på grund af cancer.

Ekstreme racekarakteristika

Et klassisk eksempel på ekstreme træk finder man hos kortsnude- de racer som engelsk og fransk bulldog samt mops. Selvom racernes standarder i dag er blevet ændret, stod der i mange år, at næsen bogstaveligt talt skulle være så kort som mulig, og sammenligner man gamle billeder med racetypiske hunde fra i dag, kan man se, at snuderne er blevet dramatisk meget kortere – så korte, at de i nogle tilfælde næsten ikke findes. Dette kan være forbundet med en lang række sundhedsmæssige udfordringer. Selvom næsepartiet er blevet forkortet, er de anatomiske strukturer i mundhule og svælg ikke blevet reduceret tilsvarende. En del af disse hunde må

derfor gennemgå operationer, hvor den bagerste del af ganen skæres væk, eller hvor de snævre næsebor åbnes kirurgisk, så hundene bedre kan trække vejret.

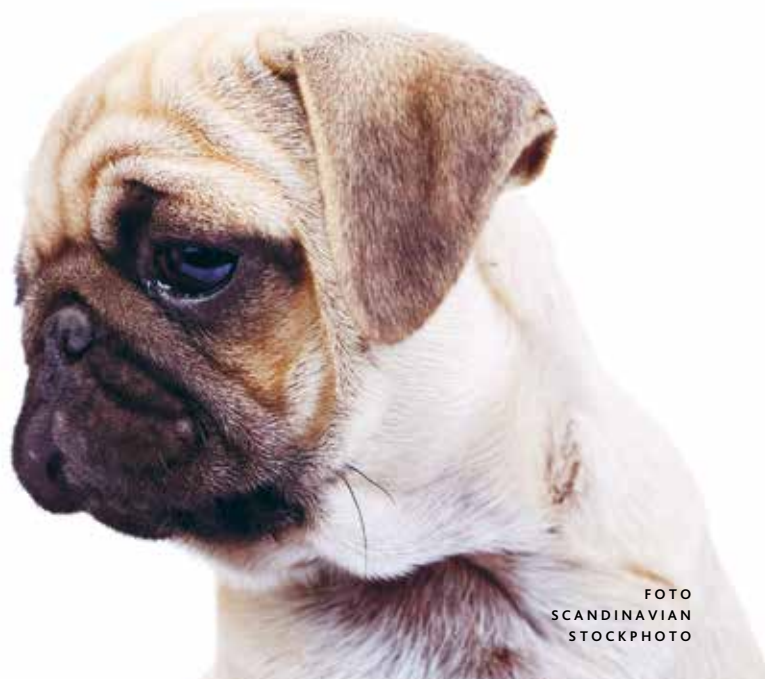
Der er også racer, der har fået mere markante hudfol- der, hvilket fører til øget forekomst af hudproblemer. Et andet eksempel er ryglinjen hos schæferhunde, der i stan- darden beskrives som »let hældende«, men som er blevet stadigt stejlere med mulige ryg- og bevægelsesproble- mer til følge. Mange ejere er desværre »blinde« for de problemer, deres egen hund har. De ser fx den snorkende vejtrækning hos franske bulldogs som »charmerende« og ikke som udtryk for et alvorligt problem.

I de senere år er der kommet en del såkaldte epide- miologiske studier, som via data fra dyrlægers journaler måler den forventede livslængde blandt forskellige hundera- cer. Her ser man tydeligt, at fx de kortsnude- de racer i gennemsnit lever markant kortere end andre hunde af samme størrelse.

Lovgivning på vej

De seneste ca. fem år er der taget lovgivningsmæssige initiativer i en række af de lande, som vi normalt sam- menligner os med, fx Nederlandene, Norge og Tyskland. I 2024 blev det så de danske politikere tur til at forsøge at »gøre noget«. Regeringen og seks andre af Folketingets partier besluttede, at der skal »fastsættes kriterier for, hvornår man må og ikke må avle på kæledyr, så man undgår genetiske sygdomme og visse særpræg, der giver anledning til velfærds- og sundhedsmæssige problemer«. Som vi er blevet orienteret gennem arbejdet i Fødevareministe- riet med at udmønte denne beslutning, vil der i første omgang være fokus på at stille krav til avl af bestemte grupper af racehunde, fx til de nævnte kortsnude- de racer og forskellige større hunde med ledproblemer. Disse krav forventes udmøntet i en bekendtgørelse, som skal træde i kraft til sommer.

For os at se er dette klart et skridt i den rigtige ret- ning; men ud over at lovgivningen kan blive vanskelig at håndhæve, er det også vigtigt at gøre sig klart, at den ikke

HVAD VILLE DU GØRE?

- **Situationen:** Nogle af racehundene lider under alvorlige sundhedsproblemer som følge af indavl og avl for ekstreme fysiske træk. Fra politisk hold er der ønske om at forbedre hundenes velfærd, og derfor arbejder Fødevarestyrelsen lige nu – med input fra blandt andet DDD – på at formulere ny lovgivning, der stiller krav til avlen.
- **Udfordringen:** Hvordan balancerer vi ønsket om at bevare distinkte hunderacer og den forudsigelighed, der følger med, i forhold til behovet for at sikre sunde og harmoniske hunde? Skal vi begrænse avlen af visse racer, reformere standarderne, indføre flere former for screeningsprogrammer eller måske helt skrotte tanken om racehunde? Hvordan skal den enkelte dyrlæge, som arbejder i familiedyrspraksis, forholde sig? Selvfølgelig skal de syge hunde behandles, men skal dyrlægen også kommentere på problemets årsag og forsøge at påvirke ejere og avlere fremadrettet? Skal dyrlægen helt konkret fraråde avl på en hund, når der stilles en diagnose med formodet arvelig baggrund?
- **Refleksion:** Som dyrlæge har du en unik mulighed for at påvirke både på det politiske niveau via DDD og konkret i forhold til opdrættere og hundeejere. Hvordan ser du din rolle i forhold til at fremme sund hundeadavl? Hvilken rådgivning kan du tilbyde og hvilke tiltag kan du som fagperson gøre for at skabe en varig forandring? Ved du som dyrlæge nok, eller er der behov for efteruddannelse?

Tænk over det og begynd samtalen.

løser alle problemer. Der er brug for en mentalitetsændring blandt alle, der avler hunde, for problemstillingen kan ikke isoleres til avlen af stambogsførte hunde.

Det er glædeligt, at Dansk Kennel Klub på det seneste er gået aktivt ind i arbejdet, også inden lovgivningen er trådt i kraft, efter at det meste af den etablerede hundeadavl indtil for ganske nylig reelt set har siddet på hænderne. I mellemtiden er der dog sket det, at rigtig meget af hundeadvlen har flyttet sig væk fra den organiserede avl af hunde med stambog. Således er den relative andel af hunde med stambog siden 90'erne nærmest halveret, så det i dag kun er omkring en tredjedel af alle danske hvalpe, som har en stambog fra kennelklubben. For nogle racer, fx den franske bulldog, gælder det for under 10 % af hundene, og det er sket samtidig med, at racen har opnået meget stor popularitet. Der forestår derfor et stort arbejde med at få forståelsen for sund hundeadavl udbredt også uden for den etablerede avl – både blandt opdrættere og hvalpekøbere.

Hunde ligner på mange måder alle de andre »varer«, vi mennesker anskaffer os. De er præget af mode, og i Nederlandene, hvor der er indført meget restriktive regler for avlen af kortnæsede racer, har det ført til en markant stigning i antallet af importerede hunde. Hvis køberne vil have en kortnæsede race, fx fordi den er moderne, så finder de en måde at skaffe den på.

Hvorfor ikke bare skrotte racehundene?

Der er givetvis nogle, som vil mene, at løsningen på problemet ikke er at avle sunde racehunde, men helt at opgøre den organiserede avl og i stedet satse på blandinger herunder designerhunde. Dette mener vi dog af flere grunde vil være at skylle barnet ud med badevandet.

Designerhunde er planlagte blandinger ofte med puddel som den ene part. Den populære labradoodle er fx en blanding af puddel og labrador retriever mens en cavapoo er en blanding af en cavalier king charles spaniel og en puddel. Annoncer for designerhunde lover ofte, at de er sundere end de traditionelle racehunde. De undersøgelser, der begynder at komme frem om designerhunde, viser imidlertid, at der ikke er nogen markant effekt i retning af større sundhed sammenlignet med de racer, de er lavet af. Samtidig må man forvente, at designerhundene med tiden vil udvikle sig til selvstændige racer med dertilhørende sundhedsproblemer.

Tal fra Dansk hunderegister viser, at ca. 15 % af den danske hundebestand er registreret som blandinger, hvoraf de fleste vil være »tilfældige« blandinger, »gadekryds« eller »hul-i-hæk-hunde«. Der findes helt givet mange glade og tilfredse ejere af blandingshunde, men man skal ikke være blind for, at valget af en racehund med større sandsynlighed kan forudsige en række egenskaber, som er vigtige for at sikre en god relation mellem ejer og hund. Det gælder fx hundens forventede størrelse, centrale adfærdsmæssige træk som fx tendensen til at gå samt behovet for motion eller pelspleje.

Hunde har, som nævnt, mange lighedspunkter med andre forbrugsgoder eller accessoires, og mennesket har tilsyneladende en iboende trang til at have noget »specielt« og »noget andet end naboen«. Så at tro, at man helt kan skippe tanken om forskellige hundetyper virker ikke realistisk.

For os at se er der meget værdi i at bevare distinkte hunderacer; men det skal ske inden for rammerne af en kraftigt reformeret hundeadavl ledet af organisationer, som har fokus på fysisk og mentalt sunde hunde med et forudsigeligt temperament og ikke på et bestemt fancy eller ligefrem ekstremt look. Det betyder bl.a., at alle vurderinger af hunde med henblik på avl skal have et klart fokus på sundhed, og at der skal sættes ind mod avl indenfor små, lukkede populationer.

Ovenstående bygger på en videnskabelig artikel, som denne artikels forfattere har udgivet sammen med en række kolleger fra Canada, Danmark, Storbritannien og USA: A new future for dog breeding ■

